

U 13/2026 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om att påskynda miljöbedömningar

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 10 december 2025 till Europaparlamentets och rådets förordning om att påskynda miljöbedömningar, meddelandet från kommissionen om förenkling för hållbar konkurrenskraft samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 12 februari 2026

Miljö- och klimatminister Sari Multala

Sakkunnig Pinja Laitinen

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM ATT PÅSKYND A MILJÖBEDÖMNINGAR**1 Bakgrund**

För att minska företagens administrativa börda tillkännagav kommissionen den 10 december 2025 ett s.k. miljöomnibuspaket med följande sex lagstiftningsförslag och ett meddelande (Omnibus VIII-förslagen):

- förslag till Europaparlamentets och rådets förordning förenkling av vissa krav och minskning av den administrativa bördan i förordningen om batterier och förbrukade batterier och i utsläppsportalsförordningen (COM(2025) 981 final),
- förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om avbrytande av tillämpningen av reglerna för utnämning av behöriga ombud för utökat producentansvar för batterier och förbrukade batterier samt förpackningar och förbrukade förpackningar (COM(2025) 982 final),
- förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om avbrytande av tillämpningen av reglerna för utnämning av behöriga ombud för utökat producentansvar för avfall, avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning och förbrukad engångsplast (COM(2025) 983 final),
- förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om att påskynda miljöbedömningar (COM(2025) 984 final),
- förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om förenkling av vissa krav vad gäller Inspire-direktivet om upprättande av en infrastruktur för rumslig information (COM(2025) 985 final),
- förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om förenkling av vissa krav och minskning av den administrativa bördan i ramdirektivet om avfall, industriutsläppsdirektivet och direktivet om ändring av industriutsläppsdirektivet samt direktivet om medelstora förbränningsanläggningar (COM(2025) 986 final) och
- meddelande från kommissionen om förenkling för hållbar konkurrenskraft (COM(2025) 980 final).

Denna U-skrivelse behandlar ett av Omnibus VIII-förslagen, förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om att påskynda miljöbedömningar (COM(2025) 984 final) samt informerar riksdagen om ett meddelande från kommissionen som ingår i paketet, förenkling för hållbar konkurrenskraft (COM(2025) 980 final). En separat U-skrivelse har upprättats om övriga Omnibus VIII-förslag.

Förslaget till förordning om miljöbedömningar lämnas mot bakgrund av en bedömning som kommissionen utfört, ett s.k. stresstest. Förslaget ska snabba upp miljöbedömningarna i hela Europeiska unionen eftersom dessa är centrala i planering och tillståndsförfaranden. Kommissionen motiverar förslaget med att EU-åtgärder för att påskynda planerings- och

tillståndsförfarandena är brådskande som en följd av pressande geopolitiska och konkurrensrelaterade utmaningar och tre akuta planetära kriser.

2 Förslagets syfte

Kommissionen har som mål att genomförandet av befintlig miljölagstiftning och uppfyllelsen av miljömålen underlättas genom det nya lagstiftningspaketet Omnibus VIII. De föreslagna åtgärderna ska även stötta EU:s inre marknad och konkurrenskraft.

Målet med förslaget till förordning är förenkling, samstämmighet och rättssäkerhet för snabbare och bättre miljöbedömningar. För miljöbedömningar på strategiska områden innehåller förslaget bestämmelser om ett snabbare och enklare system enligt kommissionen. Det föreslås i princip inga ändringar av de miljöbedömningskriterier och -förutsättningar som anges i direktiven inom tillämpningsområdet och sammanslagning av bedömningar såsom det föreslås ska inte påverka deras innehåll eller kvalitet.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

3.1 Kommissionens förslag till förordning om att påskynda miljöbedömningar

Kommissionens förslag innebär att en ny förordning om att påskynda miljöbedömningar ska antas. Förordningen kommer att tillämpas på miljöbedömningar enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (nedan MKB-direktivet), Europaparlamentets och rådets direktiv om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (2001/42/EG, nedan SMB-direktivet), Europaparlamentets och rådets direktiv om en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (2000/60/EG, ramdirektivet om vatten), Europaparlamentets och rådets direktiv om bevarande av vilda fåglar (2009/147/EG, nedan fågeldirektivet) och rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG, nedan habitatdirektivet) samt behovsprövning av dessa (nedan screening). Förslaget har en bilaga (COM(2025) 984 Annex) med bestämmelser om en s.k. verktygslåda för strategiska sektorer och kategorier. Genom förslaget antas följande nya bestämmelser:

Definitioner (art. 2)

Förslaget utgår från att definitionerna i MKB- och SMB-direktiven tillämpas på förordningen. Därtill definieras motiverad slutsats, avgränsning och screening i förordningen. Motiverad slutsats avser ett utlåtande eller beslut av en behörig myndighet för att slutföra myndighetens granskning av ett projekts miljöpåverkan. Avgränsning avser ett förfarande där en behörig myndighet fastställer omfattningen och detaljeringsgraden av de miljöuppgifter som ska ingå i miljöbedömningsrapporten. Screening avser ett förfarande där en behörig myndighet fastställer om planer, program eller projekt behöver genomgå en miljöbedömning på grund av dess sannolika betydande miljöpåverkan.

Gemensam kontaktpunkt (art. 3)

Förslaget innebär att medlemsstaterna ska inrätta eller utse en gemensam miljökontaktpunkt på lämplig förvaltningsnivå för att främja och samordna miljöbedömningar. Utifrån förslaget är det möjligt att inrätta eller utse flera kontaktpunkter.

Effektivisering av miljöbedömningar (art. 4)

Förslaget innebär att miljöbedömningar av planer, program eller projekt ska samordnas eller förenas om bedömningsskyldigheten följer av två eller fler direktiv som ingår i förordningens tillämpningsområde. Därtill ska förfarandenas administrativa skeden förenas om det är ett samordnat förfarande under SMB- och MKB-direktiven. Enligt förordningen ska det skapas ändamålsenliga samordnings- och samarbetsmekanismer mellan alla myndigheter som deltar i miljöbedömningarna eller screeningen. Ett enda utlåtande om omfattningen och detaljeringsgraden av bedömningen ska ges om skyldigheten att bedöma miljöpåverkan av planer, program eller projekt uppstår samtidigt. Myndigheten ska höra allmänheten som berörs av ärendet samtidigt som den hör berörda myndigheter enligt MKB- eller SMB-direktivet. Enligt förslaget får verksamhetsutövare använda högst fem år gamla data vid upprättandet av miljöbedömningsrapporten.

Förändringar i projekt (art. 5)

Miljöbedömning av förändringar och utökningar får endast krävas då dessa är förenade med stora byggarbeten med motsvarande eller större miljöpåverkan än riskerna i det ursprungliga projektet. Artikel 7 i MKB-direktivet ska tillämpas på dessa projekt om förändringen eller utökningen sannolikt leder till betydande miljöpåverkan i en annan medlemsstat eller om en annan medlemsstat begär tillämpning.

Preklusion (art. 6)

Förslaget innebär att i rättegångar rörande miljöbedömningar som avses i förordningen har medlemsstaterna möjlighet att förhindra framläggandet av sådana argument i domstolen som inte har framlagts under förvaltningsförfarandet.

Tidsfrister (art. 7)

Förslaget innehåller tidsfrister för olika skeden i förfaranden enligt MKB- och SMB-direktiven. Tidsfristerna gäller även situationer där ett samordnat eller förenat förfarande under SMB- och MKB-direktiven läggs till bedömningar enligt habitat- och fågeldirektiven samt ramdirektivet om vatten.

Skyddade arter (art. 8)

Förslaget innebär att slumpvist dödande eller störning av skyddade fåglar enligt fågeldirektivet eller andra skyddade arter enligt habitatdirektivet inte anses vara avsiktligt i den mening som avses i artikel 5 i fågeldirektivet och artikel 12.1 habitatdirektivet i samband med att projekt eller planer genomförs, används och avvecklas, om planen eller projektet har genomfört mildringsåtgärder för att förhindra dödande eller störningar.

Enligt förslaget ska den behöriga myndigheten vid bedömning av mildringsåtgärderna beakta att negativa effekter på artpopulationen undviks trots eventuella negativa effekter på individer.

Gränsöverskridande miljöbedömning (art. 9)

Medlemsstaternas myndigheter ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa samarbetet och sträva efter att upprätta en kontaktpunkt för bedömning av planens, programmets eller projektets miljöpåverkan om dessa kräver beslut i en eller flera medlemsstater. Kommissionen kan på begäran fungera som facilitator i behöriga myndigheters samarbete.

Tillgänglighet online (art. 10)

Förslaget innebär att kontakter vid miljöbedömningar och screeningförfaranden ska kunna ske elektroniskt och att vissa uppgifter om planer, program eller projekt ska tillgängliggöras centralt online. Därtill ska rapporter och data från miljöbedömningar och screening, beslut i ärendet och övervakning finnas offentligt tillgängliga på en central onlineportal baserad på ett geografiskt informationssystem. Medlemsstaterna ska säkerställa att miljöbedömnings- och screeningsförfaranden är digitaliserade och möjliggör vidareutnyttjande av data och handlingar som innehas av myndigheter på nationell nivå samt sömlös delning av dessa data mellan medlemsstaterna, projektets genomförare och allmänheten. Förfarandena ska vid behov vara interoperabla med europeiska digitala identitetsplånböcker och europeiska företagsplånböcker. Medlemsstaterna ska även vidta nödvändiga åtgärder för att förbättra miljöbedömnings- och screeningförfarandenas effektivitet och genomslag, även genom automatiska system.

Administrativa kostnader (art. 11)

Ambitionen är att ta bort administrativa och miljöbedömningsrelaterade avgifter för små midcapföretag enligt rekommendationen (EU) 2025/1099 eller för små och medelstora företag enligt rekommendationen 361/2003/EG.

Resurser (art. 12)

På de myndigheter som ansvarar för kontaktpunkten och olika skeden av screening och miljöbedömningar ska personalens tillräcklighet och kompetens säkerställas, däribland ekonomiska, tekniska och teknologiska resurser.

Tillämplighet av konventionerna inom Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (art. 13)

Allmänhetens rätt till information, deltagande och ändringssökande tryggas av konventioner inom Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa: Århuskonventionen (122/2004), Esbokonventionen (67/1997) och dess SMB-protokoll (69/2010).

Verktyslåda för strategiska sektorer och kategorier (art. 14 och bilagan)

Med artikeln och en separat bilaga i förslaget påskyndas projekt inom strategiska sektorer och kategorier som fastställts som strategiska genom unionens sektorsspecifika lagstiftning, såsom det har gjorts i ingressen till förslaget, till exempel i EU-rättsakterna om kritiska råmaterial (förordning (EU) 2024/1252), nettonollindustrin (förordning (EU) 2024/1735), halvledare (förordning (EU) 2023/1781) samt kust- och inlandshamnar, flygplatser och järnvägar som ingår i det transeuropeiska transportnätet (förordning (EU) 2024/1679). Förutsättningen är att projekten främjar resiliens och avkarbonisering eller resurssnålhet. Enligt förslaget kan de metoder som nämns i bilagan också tillämpas på projekt som i kommande EU-lagstiftning fastställs som strategiska sektorer eller kategorier genom att dessa bestämmelser hänvisar till förslaget till förordningen.

Enligt bilagan är metoderna för påskyndande följande:

1. Status som särskilt viktigt allmänintresse. Utifrån förfarandet för undantag från ramdirektivet om vatten samt habitat- och fågeldirektiven anses vissa projekt vara förenliga med särskilt viktigt allmänintresse och tjäna folkhälsointressen och allmänna säkerhetsintressen. Medlemsstaterna får begränsa tillämpningen av denna punkt på vissa områden, viss teknik och

projekt med vissa tekniska egenskaper under vederbörligt motiverade och särskilda omständigheter.

2. Tyst godkännande. Vissa administrativa åtgärder ska anses vara godkända om berörda tidsfrister överskrids utan svar från myndigheten. Tyst godkännande ska inte tillämpas om miljöbedömning enligt ramdirektivet om vatten, fågel-, habitat- eller MKB-direktiven tillämpas på projektet. Tyst godkännande ska inte gälla det slutgiltiga beslutet i ärendet eller situationer där medlemsstatens nationella rättssystem saknar principen om administrativt tyst godkännande.

3. Tvistlösning. Domstols- och andra tvistförfaranden som rör projekten ska behandlas snabbare om den nationella lagstiftningen föreskriver ett sådant förfarande och om individernas och lokalsamhällenas normala rättigheter att försvara sig respekteras.

Ikraftträdande och tillämpning (art. 16)

Den föreslagna förordningen ska i huvudsak träda i kraft den tjugonde dagen efter att den har offentliggjorts i EU:s officiella tidning. Bestämmelserna om inrättande av kontaktpunkt (artikel 3.1) och digital tillgänglighet i artikel 10.1 och 10.2 ska träda i kraft sex månader efter förordningens ikraftträdande. Bestämmelsen om ett geografiskt informationssystem enligt artikel 10.3 ska träda i kraft 12 månader efter förordningens ikraftträdande. Bestämmelsen om delning av information (artikel 10.4) ska träda i kraft 24 månader efter förordningens ikraftträdande.

Förslaget om att delegera befogenheter till kommissionen

I artikel 14 föreslås kommissionen få befogenhet att anta en genomförandeakt som fastställer strategiska projekt för byggande och renovering av skäligt prissatta eller sociala bostadsbyggnader. Statsrådet framhåller befogenhetsfördelningen mellan medlemsstaterna och unionen i bostadspolitiska frågor, enligt vilken bostadspolitiken ingår i medlemsstaternas befogenheter. Enligt etablerad praxis i unionen anses bostadspolitiken inklusive markanvändning och planläggning ingå i medlemsstaternas befogenheter. Förslaget till genomförandeakt är inte noga avgränsat i denna del och statsrådet anser att förslaget behöver bedömas närmare i den fortsatta beredningen.

3.2 Meddelande från kommissionen, förenkling för hållbar konkurrenskraft

I meddelandet presenterar kommissionen huvudinnehållet i Omnibus VIII-förslaget och upplyser om kommande förenklingsåtgärder på miljöområdet i EU. Det är inte ett förslag till rättsakt eller rättsligt bindande. Kommissionen betonar att Omnibus VIII-paketet bara är början och att man fortsätter förenklingsarbetet på olika sätt. Kommissionen kommer att utvärdera (*stresstesta*) hela EU-lagstiftningen under 2024–2029. Miljökommissionären fick i uppdrag att utvärdera EU:s miljölagstiftning genom stresstest redan då den nuvarande kommissionen tillträdde. Meddelandet specificerar vilka aspekter som beaktas i den kommande utvärderingen.

Meddelandet från kommissionen fokuserar på att förenkla miljölagstiftningen och tillståndsförfarande, minska den administrativa bördan och påskynda investeringar för grön omställning. Meddelandet anger konkreta åtgärder såsom att förenkla tillståndsförfaranden, införa digitala lösningar och minska rapporteringskraven. Målet är att förbättra EU:s konkurrenskraft och säkerställa en fortsatt hög miljöskyddsnivå samtidigt som regleringen ska bli tydligare och effektivare.

Meddelandet från kommissionen anger även följande åtgärder som kommande förenklingsplaner: riktad översyn av Reach-förordningen, vissa delegerade rättsakter enligt förordningen om avfallstransporter för transporter och översyn av havsmiljödirektivet. Minskad och förenklad reglering i ramdirektivet om vatten ingår redan i den politiska uppgörelsen från september 2025 om ett direktiv som ändrar vattendirektiven. Här ingår flexibilisering såsom att minska rapporteringsskyldigheterna och införa nya undantag (tillfällig försämring och flyttning av förorenade ämnen). Kommissionens vägledning kommer att utarbetas under första kvartalet 2026 för att klargöra olika frågor som beskrivits av berörda parter, särskilt när det gäller tillståndsgivning. Kommissionen hänvisar till att meddelandet ResourceEU Action Plan (COM(2025) 945 final) föreslår åtgärder för att minska importberoendet av kritiska material. Här anger kommissionen att den ska se över och uppdatera ramdirektivet för vatten 2026 i syfte att främja cirkularitet och tillgång till kritiska råvaror i EU, samtidigt som miljön och människors hälsa skyddas.

Andra åtgärder som lyfts fram i meddelandet avser bl.a. strategin för vattenresiliens, ramdirektivet om avfall, utvärderingar av nitratdirektivet och direktivet om engångsplast (SUP) samt vägledning kring förordningen om förpackningar och förpackningsavfall.

När det gäller förordningen om restaurering av natur fortsätter kommissionen att granska behövliga åtgärder men anger att de sannolikt främst rör sekundärlagstiftning som antas enligt förordningen samt tolkningsanvisningar. Kommissionen intensifierar sitt stöd till medlemsstaterna samt arbetar för att bland annat främja investeringar i restaurering och minimera bördan av rapportering.

Man kommer att stresstesta fågel- och habitatdirektiven med beaktande av klimatförändringar, livsmedelstrygghet, konkurrenskraft, resiliens, utveckling av rättspraxis och behovet av rättssäkerhet och annan utveckling. Även i fråga om dessa direktiv föreslås det att tolkningsanvisningar utarbetas som stöd för genomförandet, även när det gäller rovdjur.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Rättslig grund

Förslagets rättsliga grund är artikel 192.1 (miljö) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Enligt den rättsliga grunden behandlar rådet och Europaparlamentet förslaget i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet ska fatta sina beslut med kvalificerad majoritet.

Statsrådet anser att kommissionens förslag till rättslig grund i princip är adekvat.

Subsidiaritetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) är tillämplig bara på områden där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Förslaget avser ett sådant område (miljö). I förslaget motiveras unionsåtgärder med att förslagets mål inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås genom medlemsstaternas åtgärder. Enligt kommissionen anger den gällande lagstiftningen redan minimikraven för miljöbedömning av planer och projekt i hela EU och syftar till att efterleva internationella överenskommelser. Enligt kommissionen innebär det aktuella förslaget ytterligare harmonisering av principerna för miljöbedömning och ytterligare förenkling av förfarandena. De mål i förslaget som är

gränsöverskridande och viktiga för hela EU kommer enligt kommissionen att uppnås bättre genom EU:s åtgärder.

Statsrådet anser att kommissionens motivering är adekvat och att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Proportionalitetsprincipen

Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen (artikel 5.4 i EU-fördraget). Enligt kommissionen går åtgärdsförslagen i förslaget inte utöver vad som är nödvändigt för att förenkla och påskynda miljöbedömningen i tillståndsförfarandena. Kommissionen tillägger att de föreslagna åtgärderna står i proportion till de eftersträlvade målen när man beaktar miljöbedömningarnas gränsöverskridande natur på flertalet strategiska områden.

Statsrådet konstaterar att förslaget i vissa delar inskränker medlemsstaternas nationella prövningsrätt över nuvarande direktiv om miljöbedömningar. Onödigt långtgående detaljreglering på unionsnivå bör undvikas. Bestämmelserna om strategiska sektorer och kategorier (artikel 14) har ett mycket stort potentiellt tillämpningsområde eftersom de kan tillämpas på redan antagen samt kommande EU-lagstiftning när lagstiftningen avser en strategisk sektor eller kategori och övriga villkor i artikeln är uppfyllda.

Enligt statsrådets initiala bedömning kan förslaget i huvudsak ändå anses uppfylla proportionalitetsprincipens krav. Huruvida artiklarna 7 (tidsfrister), 8 (skyddade arter) och 11 (administrativa avgifter) samt artikel 14 och bilagan (verktygslådan för strategiska sektorer och kategorier) är ändamålsenliga för att uppnå förslagets mål står inte helt klart, och dessa behöver granskas närmare under behandlingens gång. Det här gäller även delar i förslaget som kan påverka planläggningen.

Val av rättsligt instrument

Kommissionen föreslår att rättsreglerna för snabbare miljöbedömningar införs genom Europaparlamentets och rådets förordning. Kommissionen betraktar förordningen som lämpligaste rättsliga instrument för att de nya bestämmelserna ska tillämpas enhetligt i alla medlemsstater. Genom förordningen kan det även fastställas direkt gällande krav på nationella myndigheter och berörda parter. Detta säkerställer att kraven genomförs i rätt tid och enhetligt, vilket ökar rättssäkerheten enligt kommissionen.

Statsrådet fäster uppmärksamhet på att artikel 192.1 i EUF-fördraget, den föreslagna rättsliga grunden, inte specificerar vilket rättsligt instrument som ska användas. Därmed kan både förordningar och direktiv antas på denna rättsliga grund.

En del regler i förslaget förefaller enligt en initial bedömning överlappa eller strida mot vissa bestämmelser i direktiv som ingår i tillämpningsområdet. Överlappningar finns bland annat i regleringen av samordningsskyldighet eftersom bestämmelser om samordning av olika miljöbedömningsförfaranden och/eller användning av gemensamma förfaranden redan finns på direktivnivå (MKB, SMB). Motstridigheterna beror bland annat på att artikel 2.2 i förslaget har definitioner av direktivtermer som enligt en initial bedömning åtminstone delvis skiljer sig från bestämmelserna i vissa direktiv. Kommissionen föreslår inte att direktiven ändras trots ändringarna av deras tillämpningsområden. Förslaget förefaller således strida mot EU-lagstiftning som förblir i kraft. Direktiven om miljöbedömningar har dessutom genomförts via nationella lösningar i medlemsstaterna. Kommissionens förslag till förordning skulle reglera

samma förfaranden. Detta gör regleringsmiljön något otydlig. Förslaget skulle även inskränka det nationella handlingsutrymmet där det redan finns olika nationella lösningar för miljöbedömningsförfaranden. Här bidrar det valda rättsinstrumentet således inte till en begriplig och hanterbar regleringsmiljö för miljöbedömningar.

Statsrådet anser att kommissionens val av rättsinstrument inte är det mest ändamålsenliga för målen. Enligt statsrådets bedömning är det föreslagna lagstiftningsinstrumentet emellertid inte uppenbart olämpligt sett till målen (se EU-domstolens dom C-310/04, punkt 96–98). Därför betraktar statsrådet inte det valda rättsinstrument som stridande mot proportionalitetsprincipen.

5 Förslagets konsekvenser

5.1 Kommissionens förslag till förordning om att påskynda miljöbedömningar

Kommissionen har inte gjort någon konsekvensbedömning av förslaget. Kommissionen har dock bedömt konsekvenser på överskådlig nivå i ett begränsat arbetsdokument som ingår i Omnibus VIII-förslaget (Staff Working Document). Nedan ges initiala bedömningar av de konsekvenser för Finland som varit möjliga att bedöma i detta skede.

Konsekvenser för lagstiftningen

Förslaget blir direkt tillämplig rätt i EU:s medlemsstater som förordning. Detta skulle sannolikt ändå medföra behov att ändra nationell lagstiftning i linje med förordningen så att regleringen nationellt inte strider mot den. Förslaget kan exempelvis ha inverkan på lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017, nedan MKB-lagen), lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005, nedan SMB-lagen), naturvårdslagen (9/2023), lagen om områdesanvändning (132/1999) och markanvändnings- och byggförordningen (895/1999), lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (823/2025, nedan lagen om behandling av miljöärenden), lag om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004).

Genom förslaget ställs krav på förfaranden som sedan tidigare föreskrivs genom direktiv och därmed har ett nationellt genomförande. Miljöbedömningar berörs i dag av flera undantagsförfaranden som grundas på EU-förordningar. Syftet med dessa förordningar är att förenkla tillståndsförfarandena inom olika sektorer och de har bestämmelser som skiljer sig från direktivens reglering av miljöbedömningar. Förordningar för olika sektorer är alltså under beredning och med en regleringsmiljö i förändring blir det oklart vad som är det faktiska tillämpningsområdet i förslaget till förordning. Utöver myndigheterna tillämpas bedömningsförfaranden även av myndigheter, verksamhetsutövare och parter som deltar i bedömningar, såsom allmänheten. Om viss reglering skiljer sig mycket från nationell lagstiftning blir den troligen svårbegriplig.

Förslaget ålägger medlemsstaterna att utse gemensamma miljökontaktpunkter för miljöbedömningar på lämpliga administrativa nivåer. Varje kontaktpunkt ska främja och samordna alla aspekter av miljöbedömningar enligt förordningarna. Principen om ett enda serviceställe, där proaktiv styrning och samverkan ingår, förverkligas redan nationellt i Tillstånds- och tillsynsverkets behandling av miljöärenden. Tillstånds- och tillsynsverket är kontaktpunktmyndighet för vissa ärenden i enlighet med 14 och 15 § i lagen om behandling av miljöärenden och därmed har ett nationellt kontaktpunktsupplett redan tilldelats en myndighet. Dess uppgift som samordnande myndighet enligt principen om ett enda serviceställe sammanfaller i hög grad med kontaktpunktmyndighetsuppgift enligt tidigare EU-

bestämmelser (se RP 41/2025 rd, 4.1.6.1). De nya skyldigheterna kräver dock lagstiftningsändringar.

Förslaget kan ha inverkan på befogenhetsfrågor mellan staten och de planläggningsansvariga landskapsförbunden och kommunerna. Konsekvensbedömning i samband med planläggning sker enligt SMB-direktivet. Enligt gällande lagstiftning är landskapsförbunden behöriga att besluta om planläggning och planernas innehåll i landskapsplaneringen medan kommunerna har behörighet i general- och detaljplaneringen.

Samordning av miljöbedömningarna skulle i varje fall kräva lagstiftningsändringar i kapitel 5 i naturvårdslagen (9/2023), där det bland annat föreskrivs om Naturabedömningar och hur de ska göras i samband med förfarandet för miljökonsekvensbedömning. Enligt förslaget ska bedömningsförfarandet alltid genomföras samlat. I nuläget ger den nationella regleringen möjlighet att göra åtskilda bedömningar i vissa situationer. Regleringen behöver åtminstone omarbetas så att förslagets krav på screening och avgränsning (scoping) också gäller Natura-bedömningar. Det skulle även innebära administrativt merarbete för myndigheterna. Dessutom kan det behövas andra ändringar i naturvårdslagen.

Samordning av miljöbedömningarna skulle eventuellt kräva lagstiftningsändringar när det gäller planläggning och SMB-fall där Natura-bedömning och planläggningsförfarandets bedömningar enligt SMB-direktivet sammanförs. Lagen om områdesanvändning och markanvändnings- och byggförordningen har bestämmelser om samordning av planen för genomförande av projektet och MKB-förfarandet. Även dessa skulle kanske behöva ändras i och med förslaget.

Därtill kan nationella lagstiftningsändringar krävas för att samordna bedömningar enligt ramdirektivet om vatten, Natura och MKB-direktivet. Enligt en initial bedömning möjliggör nationell lagstiftning inte fullt ut samordning av miljöbedömningar i enlighet med förordningen.

Tidsfristerna i förslaget är delvis i strid med nationell lagstiftning. Förslaget innebär att den nationella behöriga myndigheten ska yttra sig om projektets program för miljökonsekvensbedömning inom 30 dagar efter begäran av den projektansvarige. Enligt den nationella MKB-lagen ska ett hörande om programmet för miljökonsekvensbedömning ordnas före kontaktmyndighetens utlåtande. Tiden för hörandet är 30 dagar, eller 60 dagar om det finns särskilda skäl. Tidsfriständringen skulle kräva ändringar i MKB-lagstiftningen. Förslagets fullständighetsdefinition inom 30 dagar efter hörandets slut skulle ge verksamhetsutövare snabbare besked om att en bedömning av miljökonsekvenserna i MKB-förfarandet är otillräcklig. Däremot är det oklart vad det föreslagna beslutets (*informed decision*) ändamål, omfattning och förenklingseffekt skulle bli. Förslaget kan tolkas så att uppgifterna om tillståndsansökans miljökonsekvenser och hörande ska finnas tillgängliga för beslut. Detta skulle ha betydande konsekvenser för Finlands planerings- och tillståndssystem och lagstiftning.

Tidsfristerna för ett förfarande enligt SMB-direktivet skulle eventuellt kräva ändringar i lagstiftning som implementerar direktivet. En initial tolkning av artikel 7.2 i förslaget är att den bland annat anger en tidsfrist för upprättande av miljörapporten som nationellt inte kan särskiljas från upprättande av själva planen eller programmet. Då skulle tidsfristen möjligen även begränsa tiden för planering. Likaså kan bestämmelserna om Naturabedömning enligt naturvårdslagen behöva ändras.

Artikel 8 i förslaget skulle eventuellt kräva ändringar i nationell lagstiftning. Det framgår inte helt klart av förslaget vilket förfarande som ska användas för myndigheternas bedömning av

mildringsåtgärder enligt artikel 8. Således kan den nationella lagstiftningen behöva ändras så att ett förfarande enligt artikeln implementeras. Även andra lagstiftningsändringar kan behövas nationellt.

Digitaliseringsbestämmelserna skulle antagligen kräva lagstiftningsändringar, exempelvis att i nationella lagar som implementerar direktiv lägga till skyldigheten att överföra information till en onlineportal i enlighet med förslaget.

De lagstiftningsändringar som förslaget eventuellt kräver kan inte sättas i kraft innan förordningens ikraftträdande.

Miljökonsekvenser

Förslagets definition av motiverad slutsats skiljer sig från den som återges i artikel 1.2 g led iv i MKB-direktivet. Motiverad slutsats infördes i direktivet 2014 och omfattar bland annat den ansvariga myndighetens slutsatser om projektets betydande miljöpåverkan. Syftet med slutsatsen har varit att säkra bedömningens kvalitet och tillförlitlighet. Förslaget till förordning är inte ämnat att försäkra miljöskyddsnivån, men om innebörden av motiverad slutsats begränsas till att granskningen av miljöpåverkan avslutas motsvarar det inte förslagets mål. Förslaget skulle försvaga MKB-förfarandets effekt.

Förslaget i artikel 8 om tillämpningen av habitat- och fågeldirektivet innebär en betydande förändring. Om fågel- och djurarter slumpvis dödas eller störs vid genomförandet av projekt och planer som ingår i artikelns tillämpningsområde skulle tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen eventuellt inte behövas. I dessa fall skulle slumpvist dödande av fågel- och djurarter inte ses som avsiktligt. Detta innebär en avsevärd förändring av rättsläget och tillämpningen av fågel- och artskyddsbestämmelserna nationellt. Tillämpningsområdets omfattning framgår inte helt tydligt av förslaget. Likaså blir det oklart vad som i praktiken ska utgöra mildringsåtgärder inom respektive sektor för att förhindra störning och dödande av fåglar och andra arter. Regleringens mål förefaller initialt bedömt gå i samma riktning som det som redan gäller för vissa projekt inom förnybar energi enligt 70 § 5 mom. i naturvårdslagen.

Bedömning av konsekvenserna av genomförandet av förslaget försvåras av att kommissionen inte har gjort en konsekvensbedömning. Därför förblir det oklart om genomförandet av förslaget har en negativ effekt på fågelbestånd och andra artbestånd trots att regleringen syftar till att undvika betydande negativa effekter på populationer av enskilda arter. Det förblir oklart hur eventuella betydande kumulativa effekter av flera samtidiga projekt med säkerhet kan undvikas för artpopulationernas del.

Artikel 14 i förslaget skulle ha en betydande inverkan på tolkningen av undantag från habitat- och fågeldirektivens artskydd. Projekten skulle kunna anses tjäna folkhälso- och allmänna säkerhetsintressen och därmed ha en grund för beviljande av undantag om övriga villkor i direktivet är uppfyllda.

Förslaget skulle ha en betydande inverkan på tolkningen av Natura-undantag från habitatdirektivet. Förslaget skulle öka antalet projekt med status som mycket viktigt allmänintresse och i denna del innebära lättnader i Natura-undantagsförfarandet. Utifrån förslaget är det inte helt klart om statusen som särskilt viktigt allmänintresse även undantar nödvändighetsbedömningen eller om den fortfarande ska göras.

Ekonomiska konsekvenser

Kommissionen har redogjort för hur förslaget kommer att påverka EU:s budget. Kommissionens initiala bedömning är att påverkan kommer från artikeln enligt vilken kommissionen på begäran av berörda medlemsstater fungerar som facilitator i samarbetet mellan berörda nationella behöriga myndigheter och bidrar till samförstånd om det gemensamma förfarandet i samband med miljöbedömningar av gränsöverskridande miljöpåverkan. Kommissionens konservativa antagande är att konsekvensen i första skedet är två heltidstjänstemän. Kommissionens nya roll skulle även innefatta anordnande av möten där den eventuellt står som värd.

Kommissionen bedömer att de administrativa konsekvenserna och kostnaderna för medlemsstaterna är rimliga och tillfälliga. Enligt kommissionen uppstår det kortsiktigt en del kostnader för att genomföra de gemensamma kontaktpunkterna och uppfylla kravet på en gemensam onlinemiljöportal. Kommissionen bedömer att de administrativa kostnaderna och arbetsvolymen minskar över tid genom investeringarna och att medlemsstaterna får kostnadsbesparingar av att förfarandena överlag effektiviseras.

Samordning av miljöbedömningarna skulle sannolikt kräva att myndigheterna får mer resurser eftersom det kan bli fler administrativa steg i förfarandena bland annat vid Naturabedömning. I denna del kan man bedöma att den administrativa bördan eventuellt ökar och inte minskar genom förslaget.

Förslaget innebär också att det ska utses eller inrättas en gemensam kontaktpunkt eller kontaktpunkter för miljöbedömningar, vilket skulle vara en ny myndighetsuppgift och därmed ha ekonomiska konsekvenser. Eftersom det rör sig om en permanent uppgift är de ekonomiska konsekvenserna kontinuerliga. Den nationella bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna skiljer sig därmed från kommissionens. Nationellt har det redan föreskrivits om vissa kontaktpunktsmyndighetsuppgifter i samband med tidigare EU-rättsakter. Huvuddelen av miljöbedömningsrelaterade myndighetsuppgifter är koncentrerade till Tillstånds- och tillsynsverket. Enligt en initial bedömning av hur förslaget utformats kan Åland få en specifik kontaktpunktsmyndighet.

Bestämmelsen om snabbare domstolsprocess i bilagan till förslaget skulle öka kostnaderna för domstolarna genom att tillämpningsområdet för snabbare processer utökas.

Förslaget innebär att informationen ska vara tillgänglig via onlineförbindelser. Enligt artikel 10.3 i förslaget ska medlemsstaterna säkerställa att rapporter och data från miljöbedömningar och screening, beslut i ärendet och övervakning av miljökonsekvenser och förfaranden finns offentligt tillgängliga på en central onlineportal baserad på ett geografiskt informationssystem. Tidsfristen för att genomföra bestämmelsen är 12 månader från förordningens ikraftträdande. Inrättandet av en onlineportal kräver resurser. Till skillnad från kommissionens bedömning uppstår det fasta kostnader även av onlineportalerna bland annat för underhåll.

I artikel 10 i förslaget föreskrivs det även om medlemsstaternas skyldighet att möjliggöra sömlös delning av information mellan medlemsstater, verksamhetsutövare och allmänheten. Även denna skyldighet har ekonomiska konsekvenser.

Kommissionen föreslår att verksamhetsutövare ska få använda högst fem år gamla data eller uppgifter vid upprättandet av miljöbedömningsrapporten. Många grunduppgifter för miljökonsekvensbedömning utdateras emellertid inte på fem år, exempelvis uppgifter om geologin, landskapet och kulturarvet. Förslaget skulle ha betydande ekonomiska konsekvenser för inhämtning av data till nulägesbeskrivningar av verksamhetsutövare och avsevärt öka kostnaderna för MKB-förfarandet.

Förslaget till förordning innebär att medlemsstaterna ska sträva efter att eliminera administrativa kostnader för vissa verksamhetsutövare. Det förblir oklart vilken effekt bestämmelsen skulle ha i praktiken. Enligt en initial bedömning skulle bestämmelsen i nuvarande form inte ålägga medlemsstaterna att faktiskt slopa avgifterna. Om den föreslagna bestämmelsen påverkar kommunernas möjligheter att ta ut beredningskostnader av projektansvariga för planer till projektet enligt gällande lag om områdesanvändningen skulle förslaget påverka kommunernas ekonomi och även deras möjligheter att bereda projektplaner som ligger i privata aktörers intresse.

Kommissionen föreslår en ny egen uppgift där den på begäran är facilitator i planer, program eller projekt med gränsöverskridande miljökonsekvenser som berör två eller flera medlemsstater. Kommissionen har bedömt att arbetet kräver två årsverken. Som facilitator krävs det ingående kunskap om den berörda statens förfaranden, förvaltning och lagstiftning. De ekonomiska konsekvenserna är inte stora på EU-nivå men den faktiska betydelsen av kommissionens deltagande i förfarandena förblir oklar och motiveringen till det nya uppdraget är tunn. Därtill är det oklart huruvida förslaget påverkar befogenhetsfördelningen mellan medlemsstaterna och kommissionen i Esbokonventionen och SMB-protokollet med delad befogenhet.

Administrativa konsekvenser

Förslaget skulle skapa nya myndighetsuppgifter för att främja och samordna miljöbedömningar. Enligt förslaget ska dessa utföras av en utsedd gemensam kontaktpunkt. Förslaget innebär också att den behöriga myndigheten ska tillämpa de nya bestämmelserna om samordning av miljöbedömningar. Bestämmelser som förenklar myndigheters verksamhet har redan genomförts nationellt i lagen om behandling av miljöärenden, i kraft sedan den 1 januari 2026, till exempel i 3 § om proaktiv styrning och samverkan. Tillstånds- och tillsynsverket är behörig myndighet för merparten av de projekt som ingår i tillämpningsområdet för MKB-lagen.

Förslaget kan ha inverkan på befogenhetsfrågor mellan staten och de planläggande landskapsförbunden och kommunerna, om en statlig myndighet blir kontaktpunktmyndighet och får befogenheter inom planläggning. Enligt gällande lagstiftning är landskapsförbunden och kommunerna behöriga att besluta om planläggning och planernas innehåll. Förslagets tidsfrist (artikel 7.1 b) för yttrande om bedömningsprogrammet i MKB-förfarandet ger inte möjlighet till ett hörande om programmet enligt MKB-lagen. Då kan inte heller de myndigheter som avses i 17 § i MKB-lagen yttra sig om programmet och kontaktmyndigheten som ska upprätta utlåtandet om programmet kan inte använda sig av utlåtandena.

Tillämpning av artikel 8 i förslaget kan eventuellt minska mängden myndighetsarbete när tillstånd till undantag från fågel- och habitatdirektiven behandlas när det är fråga om situationer som avses i artikeln. Å andra sidan kan mängden myndighetsarbete öka genom artikelns krav på att den behöriga myndigheten ska bedöma mildringsåtgärdernas ändamålsenlighet och proportionalitet. Det framgår inte helt klart av artikeln vilket förfarande som aktiverar bedömningsskyldigheten, om målet med artikeln är att slopa förfarandet för undantag i vissa situationer. Därtill kan kraven på digital delning av information öka mängden myndighetsarbete, till exempel avseende sömlös överföring av information. Förslaget medför även ökade kostnader för till exempel behöriga myndigheter och domstolar, vilka tas upp närmare i avsnittet om ekonomiska konsekvenser i denna skrivelse.

5.2 Meddelandet från kommissionen

Meddelandet från kommissionen är inte rättsligt bindande. Konsekvenserna av de förenklingsåtgärder som anges där kan bedömas närmare först då kommissionen lämnat sina förslag om dem.

6 Förslagets förhållande till grundlagen samt till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Enligt kommissionen respekterar förslaget de grundläggande rättigheterna och principerna i EU:s stadga om dessa. Kommissionen anser att förslaget är förenligt med principen för hållbar utveckling i artikel 37 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och konkretiserar skyldigheten att skydda rätten till liv i artikel 2. Enligt kommissionen främjas rätten till effektiva rättsmedel i domstol i artikel 47 genom förslaget.

Förslaget till förordning har relevans för åtminstone följande paragrafer i grundlagen: 3 § (parlamentarism och fördelning av statliga uppgifter), 6 § (jämlighet), 8 § (den straffrättsliga legalitetsprincipen), 12 § (offentlighet), 20 § (ansvar för miljön), 21 § (rättsskydd) och 121 § (kommunal och annan regional självstyrelse).

Parlamentarism och fördelning av statliga uppgifter

I förslaget föreskrivs det om en verktygslåda för strategiska sektorer eller kategorier (artikel 14) som innebär att uppräknade bestämmelser i en bilaga till förslaget enligt vissa villkor ska tillämpas på sektorer eller kategorier som enligt befintlig EU-lagstiftning är strategiska. Bestämmelserna skulle även kunna tillämpas på sektorer och projektkategorier som är strategiska enligt lagstiftning som antas i framtiden. Dessa bestämmelser omfattar förenlighet med särskilt viktigt allmänintresse, tyst godkännande och företräde i rättegång.

3 § i grundlagen har bestämmelser om fördelning av statliga uppgifter och parlamentarism. Alla domstolar är oberoende när de utövar dömande makt enligt 3 § 3 mom. i grundlagen. Med domstolarnas oberoende avses enligt förarbetet till grundlagen att domstolarna i sin rättskipning ska vara opåverkade av andra aktörer. Det gäller lagstiftaren, den som utövar regeringsmakt och myndigheter liksom också t.ex. parterna i en rättstvist (se RP 1/1998 rd, s. 76, GrUU 14/2016 rd, s. 4–5). Domstolarnas oberoende avser således både oberoende av externa aktörer (externt oberoende) och domstolarnas och enskilda domares oberoende inom domstolsväsendet (internt oberoende). Prioritetsförfarandets förhållande till domstolarnas oberoende är något som har bedömts i bland annat regeringens proposition RP 41/2025 rd. Tillämpningsområdet för verktygslådan i förslaget till förordning är inte noga avgränsat. Att bestämmelsen garanterar domstolarnas oberoende är något som ska uppmärksammas.

Jämlighet

Förslaget till reglering av (artikel 14) ger företräde åt verksamhetsutövare inom strategiska sektorer och projekt jämfört med andra verksamhetsutövare. Grundlagsutskottet har framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan härledas ur den allmänna likställighetsprincipen då en lagstiftning i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (GrUU 37/2010 rd). Utskottet har även konstaterat att skillnaderna inte får vara godtyckliga eller oskäligen (GrUU 37/2010 rd). Hur särreglering av strategiska projekt förhåller sig till likabehandlingsprincipen har behandlats mer ingående, till exempel i U-skrivelse 7/2023 rd. Förslaget ger möjlighet att den föreslagna verktygslådan även tillämpas på senare lagstiftning och därmed är dess tillämpningsområde inte noga avgränsat på förhand.

I samband med regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om temporärt företräde för vissa projekt som gäller grön omställning vid tillståndsbehandling i regionförvaltningsverken 2023–2026 och vid förvaltningsdomstolarna 2023–2028 (RP 128/2022 rd) uttalade miljöutskottet att riksdagen förväntar sig att miljöministeriet ger akt på att behandlingen av andra ärenden inte fördröjs på grund av propositionen och även i övrigt bedömer hur lagstiftningen fungerar utifrån de erfarenheter som fås. Det på förhand odefinierade tillämpningsområdet för den s.k. verktygslådan blir problematiskt även i detta avseende. Ett stort antal prioriterade projekt skulle kunna bromsa projekt som hamnar utanför tillämpningsområdet. Då det saknas exakt kunskap om vilka projekt eller sektorer bestämmelserna kommer att gälla blir bilagans bestämmelser om status som allmänintresse, tyst godkännande och företräde rätt godtyckliga och därmed problematiska ur likabehandlingssynpunkt. Saken ska uppmärksammas i den fortsatta beredningen.

Förslaget gör också miljöutvärderingsregleringen avsevärt mer komplex. Detta gör lagstiftningen otydligare. Saken kan eventuellt påverka likabehandlingen av verksamhetsutövare och miljöutvärderingsdeltagare.

Den straffrättsliga legalitetsprincipen

Artikel 8 i förslaget kan vara problematisk med tanke på den straffrättsliga legalitetsprincipen. Slumpvis verksamhet med vissa villkor i enlighet med artikeln skulle inte betraktas som avsiktligt dödande eller störande utifrån habitat- och fågeldirektiven. Det skulle kunna bli svårt för projektutförarna att i förväg veta om verksamheten anses vara tillåten enligt artikel 8 eller inte. Naturskyddsbrott tas upp i 48 kap. 5 § strafflagen (39/1889) och naturskyddsförseelse i 131 § naturvårdslagen.

Rättstrygghet och miljöansvar

Förslaget har bestämmelser om medlemsstaternas möjligheter att i vissa situationer förhindra framläggandet av nya argument vid ändringssökande. Sådan preklusion skulle kunna vara problematisk med tanke på rättsskydd enligt 21 § i grundlagen. Nationellt förutsätter processen inte att parterna tar ställning under förvaltningsförfarandet. Det kan till exempel gå lång tid från ett MKB-förfarande innan tillståndsbeslutet överklagas och alla parter har då kanske inte nödvändigtvis deltagit i hörandet under förfarandet och därmed inte framfört argument. Om bestämmelsen utformas enligt förslaget möjliggörs prövningsrätt för medlemsstaten när den verkställs.

”Tyst godkännande” i bilaga II till förslaget förefaller problematiskt i fråga om 21 § i grundlagen bland annat avseende hur medel för ändringssökande kan användas (U 38/2025 rd, U 7/2023 rd, U 2/2023 rd). Hur tyst godkännande förhåller sig till 21 § i grundlagen har behandlats mer ingående, till exempel i U-skrivelse 2/2023 rd. Efter att U-skrivelsen ovan hade översänts har det föreskrivits om tyst godkännande i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1309 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av gigabitnät för elektronisk kommunikation, om ändring av förordning (EU) 2015/2120 och om upphävande av direktiv 2014/61/EU samt nationellt i 17 b § i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020) i väl avgränsade fall. Enligt en initial bedömning kan tyst godkännande även vara problematiskt med tanke på konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (s.k. Århuskonventionen, FördrS 122/2004).

I artikel 7.1 i förslaget fastställs en tidsfrist för den nationella behöriga myndighetens yttrande om projektets program för bedömning av miljökonsekvenser (opinion on scoping) som omöjliggör ett hörande om programmet på det sätt som föreskrivs i MKB-lagen. Bedömningsprogrammet anger MKB-förfarandets omfattning och exakthet, vilka allmänheten har rätt att påverka enligt sin rätt till deltagande och det 20 § i grundlagen säger om möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

Artiklarna 8 och 14 i förslaget innebär att konkreta artskyddsbestämmelser i fågel- och habitatdirektiven i syfte att förverkliga var och ens ansvar för naturen och dess mångfald, som även ingår i miljörelaterade grundläggande rättigheter, blir betydligt mindre effektiva.

Om avsiktligheten i situationer som avses i artikel 8 tas bort från störning och dödande av fåglar och andra arter kan det inte anses bidra till målen för miljörelaterade grundläggande rättigheter även om mildringsåtgärder ska genomföras.

Offentlighet

Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Förslaget innehåller flera olika krav på delning av data och handlingar som rör miljöbedömningar (artikel 4.5, artikel 10). I denna del kan förslaget bedömas främja offentlighet enligt grundlagen.

I delar som förordningen föreskriver om publiceringsskyldighet för vissa data bör det säkerställas att de inte äventyrar avslöjande av konfidentiell information (U 7/2023 rd).

Regional självstyrelse

Artikel 3 i förslaget har bestämmelser om gemensamma kontaktpunkter som ska inrättas eller utses för miljöbedömningarna. En gemensam kontaktpunkt kan vara problematisk med tanke på grundlagen om den endast sköts av en statlig myndighet och även ansvarar för planlägningsfrågor. 121 § i grundlagen har bestämmelser om kommunal och annan regional självstyrelse. Finland är indelat i kommuner, vilkas förvaltning skall grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag.

Planering av områdesanvändningen är en central del i kommunal och kommuninvånares självstyrelse. Kommunernas roll i områdesanvändningsfrågor är stark och statliga myndigheter har inte befogenhet att styra planernas innehåll eller planlägningsförfarandet. Det går inte att genom vanliga lagar göra sådana ingrepp i självstyrelsens mest centrala särdrag att den urholkas i sak, enligt grundlagsutskottets uttalande om det centrala innehållet i 121 § 1 mom. grundlagen (GrUU 20/2013 rd, s. 6/II, GrUU 26/2017 rd).

7 Ålands behörighet

Bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan landskapet Åland och riket finns i 18 och 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) (nedan självstyrelselagen). Enligt 18 § 1 mom. 10 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om natur- och miljövard och vattenrätt.

Därför anses förslaget omfattas av landskapets lagstiftningsbehörighet. Landskapet Åland ansvarar i princip för genomförande av Europeiska unionens rättsakter till den del ärendet omfattas av dess behörighet.

Ålands landskapsstyrelse konstaterar i sitt utlåtande av den 23 januari 2026 att förslaget omfattas av landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet. Landskapsstyrelsen förhåller sig försiktigt negativ till den föreslagna förordningen. Landskapsstyrelsen förhåller sig positiv till målen för den föreslagna förordningen och försiktigt positiv till förenklingen av bedömningsförfarandena, eftersom förenklingen generellt sett bidrar till att effektivisera förfarandena. Landskapsstyrelsen anser dock att det bör finnas en viss flexibilitet enligt ärendets art. Minskning i administration och kostnader för verksamhetsutövare bör dock inte innebära att det offentliga i stället åläggs kostnader och ny administration.

Landskapsstyrelsen förhåller sig kritisk till införandet av en gemensam kontaktpunkt, om det medför en administrativ börda för myndigheterna. Möjligheten att använda en separat kontaktpunkt på Åland är en förutsättning för att punkten ska fungera i praktiken, eftersom rikets miljölagstiftning skiljer sig från Ålands miljölagstiftning. Landskapsstyrelsen anser att de föreslagna tidsfristerna för förfarandena behöver förlängas, likaså tidsfristerna för genomförandet. Enligt landskapsstyrelsen medför införandet av en onlineportal per medlemsstat praktiska problem. Dessutom anser landskapsstyrelsen att det tar mycket tid att göra de bedömningar som följer av artikel 8 och som bland annat handlar om huruvida planerade förebyggande åtgärder orsakar betydande negativa effekter på enskilda arter. Landskapsstyrelsen anser att utförliga konsekvensbedömningar bör göras innan beredningen av förslaget till förordning framskrider.

8 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Förslaget till förordning presenterades i rådets underarbetsgrupp Antici Simplification den 15 december 2025. Behandlingen av förslaget har inletts i arbetsgruppen den 19 januari 2026.

Europaparlamentets tidplan för behandlingen är ännu inte känd. De andra medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända i detta skede.

9 Den nationella behandlingen av förslaget

Statsrådets U-skrivelse har beretts i miljöministeriet.

Kommissionens förslag översändes till sektionerna Miljö (EU23), Jordbruk – livsmedel (EU18), Skog (EU14) och Konkurrenskraft (EU8) den 15 december 2025. Skriftliga kommentarer till kommissionens Omnibus VIII-förslag begärdes in senast den 9 januari 2026.

Ett utkast till statsrådets skrivelse behandlades i ett skriftligt förfarande i sektionerna Miljö (EU23), Jordbruk – livsmedel (EU18), Skog (EU14) och Konkurrenskraft (EU8) mellan den 21 och den 23 januari 2026.

Förfarande med skriftliga framställningar i EU-ministerutskottet mellan den 28 och den 30 januari 2026.

10 Statsrådets ståndpunkt

10.1 Förslaget till förordning om att påskynda miljöbedömningar

Allmänt

Statsrådets mål är bättre och mindre EU-reglering (E 58/2023 rd). Finland stöder kommissionens mål att förenkla lagstiftningen och minska den administrativa bördan. Finland arbetar målmedvetet för att EU-lagstiftning som är till skada för konkurrenskraften ska bli enklare och flexiblare och för att nationella särdrag ska beaktas. De åtgärder som vidtas för att stärka den strategiska konkurrenskraften bör syfta till ett mer förutsägbart och stabilt företagsklimat. (E 7/2025 rd)

Statsrådet kan ställa sig bakom målen för förslaget till förordning. Under innevarande regeringsperiod har det redan skett sådana förenklingar inom miljöförvaltningen i Finland som är i linje med förslagets mål, till exempel i lagstiftningsprojektet för ett enda serviceställe (RP 41/2025 rd). Statsrådet är dock skeptiskt till det rättsliga instrument som valts eftersom en svårtolkad regleringsmiljö inte kommer att tjäna förordningens syfte. De senaste åren har kommissionen lagt fram flera förslag om tillståndsgivningen inom olika sektorer med tidsfrister för respektive förfarande, vilket komplicerar regleringsmiljö. Då miljöbedömningar och tillståndsförfaranden ändras bör målet vara en enhetlig och konsekvent regelmiljö. Det är viktigt att miljöbedömningskraven även framöver kan tillgodoses nationellt på ett begripligt och fungerande sätt för verksamhetsutövarna, myndigheterna och alla andra som deltar i bedömningarna. Regleringen bör säkerställa en hög nivå av miljö- och naturskydd och samstämmighet med unionens andra miljöåtgärder och miljömål samt allmänhetens deltagande (U 6/2023 rd, U 7/2023 rd). Statsrådet konstaterar att, till den del det handlar om ändring av tillämpningen och tolkningen av direktiv, skulle det vara tydligare och, med tanke på rättssäkerheten, tillförlitligare att ändringarna görs direkt i direktivet, inte i en separat förordning.

I fråga om proportionalitetsprincipen anser statsrådet att artiklarna 7 (tidsfrister), 8 (skyddade arter) och 11 (administrativa avgifter) samt artikel 14 och bilagan (verktyglådan för strategiska sektorer och kategorier) i förslaget behöver granskas ytterligare under behandlingens gång utifrån deras ändamålsenlighet när det gäller att uppnå förslagets mål. Det här gäller även delar i förslaget som kan påverka planläggningen. Förslagets inverkan på planläggningen behöver granskas närmare under den fortsatta behandlingen.

Statsrådet anser att det är beklagligt att det saknas en konsekvensbedömning i förslaget. Statsrådet vill påpeka att målen för förslaget i första hand bör uppnås utan att den administrativa bördan och kostnaderna ökar i medlemsstaterna.

Gemensam kontaktpunkt

Statsrådet stöder en statsnivåcentralisering av kontakterna. Statsrådet anser att det är viktigt att förslaget efter behov möjliggör kompletterande lösningar i situationer där miljöbedömningen samtidigt gäller en plan som berör projektet och en statlig myndighets förfarande för miljökonsekvensbedömning. Statsrådet anser det vara viktigt att förordningens samordnade eller gemensamma förfaranden inte leder till att landskapsförbundens och kommunernas planläggningsbefogenheter övertas av andra myndigheter. Dessutom är det enligt statsrådet viktigt att förordningen möjliggör en separat gemensam kontaktpunkt för landskapet Åland.

Samordning och tidsfrister i förfaranden

Statsrådet anser att bestämmelserna om samordnade eller gemensamma förfaranden (särskilt artikel 4) i princip bör utformas med största möjliga flexibilitet så att behovet av att samordna olika miljöbedömningar eller behovet av gemensamma förfaranden kan bedömas från fall till fall. För en medlemsstat är det ändamålsenligt att i någon grad fortsatt kunna lägga olika

miljöbedömningar i olika skeden av ett projekt eller en plan utifrån vad som är smidigast med tanke på helheten. Detta kan också vara till fördel för verksamhetsutövarna.

Statsrådet anser att de föreslagna tidsfristerna i förordningen i första hand inte ska vara kortare än vad nationell lagstiftning om motsvarande tidsfrister anger. I det nationella MKB-förfarandet ingår ett hörande om bedömningsprogrammet, som i princip bör vara möjligt även framöver.

Statsrådet stöder i princip den föreslagna definitionen av fullständighet i MKB-förfarandet samt tidsfristen för den. Statsrådet är dock skeptiskt till förslaget om ett särskilt s.k. medvetet beslut (*informed decision*) om definitionen av fullständighet som utöver konsekvensbeskrivningen inbegriper särskilda bedömningar enligt kraven i andra unionsakter. Beslutet kan även tolkas inbegripa tillståndsansökans uppgifter om miljöpåverkan och hörandet om ansökan. Det medvetna beslutets omfång är oklart liksom dess syfte som förenklingselement. Statsrådet anser att det är eftersträvänsvärt att fullständigheten av tillståndsansökans miljöuppgifter och fullständigheten av konsekvensbeskrivningen även framöver kan bedömas åtskilt.

Statsrådet anser att kommissionens förslag är tvetydigt i fråga om SMB-direktivets tidsfrister och man bör försöka klargöra förslaget i denna del under förhandlingarna. Statsrådet anser att det är viktigt att planeringen inte inkluderas i tidsfristerna. Förordningen bör även ta hänsyn till att det är den nationellt behöriga myndigheten som ansvarar för upprättandet av en miljöbedömning enligt SMB-direktivet som en del av annan plan- eller programberedning.

Statsrådet anser att det är motiverat att projektundantaget i ramdirektivet om vatten (artikel 4.7) och Natura-undantagsförfarandet enligt artikel 6.4 i habitatdirektivet inte ingår i tillämpningsområdet för tidsfristerna.

Statsrådet anser att det i princip inte bör anges någon tidsfrist för användning av de uppgifter som används vid upprättandet av miljöbedömningsrapporten eller att tidsfristen ska gälla en begränsad del av uppgifterna.

Statsrådet stöder förlängningen av tiderna för ikraftträdande och genomförande av förordningen.

Elektronisk tillgång till uppgifter

Statsrådet uppfattar de föreslagna tidsfristerna i artikel 10 som korta och dessa bör man försöka förlänga. Statsrådet stöder nationell flexibilitet i bestämmelserna om digitalisering. Statsrådet anser att det är viktigt att tillgången till uppgifter får begränsas exempelvis med anledning av säkerhetsaspekter. Parternas rätt till miljöinformation bör dock inte begränsas i onödan. Statsrådet anser att landskapet Åland i princip bör få en onlineportal som är åtskild från rikets onlineportal.

Skyddade arter

Statsrådet stöder kommissionens mål att påskynda och harmonisera bedömningsförfarandena.

Statsrådet anser att beaktandet av kraven i habitat- och fågeldirektivet ska förtydligas i situationer som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 8. Statsrådet vill dock påpeka att de ändringar som stämmer överens med målet för artikeln bör göras i fågel- och habitatdirektiven som en del av de åtgärder som eventuellt vidtas baserat på stresstest enligt direktiven.

Statsrådet anser att tillämpningsområdet för artikel 8 bör vara tydligt. I utformningen av artikeln bör syftet vara att det inte uppstår tvekan om mildringsåtgärdernas genomslag.

Administrativa kostnader

Statsrådet anser att det är viktigt att avgifter kan tas ut från verksamhetsutövare för kostnader som uppstår vid behandling av projekt eller beredning av planer. Det bör även noteras att förslaget enligt en initial bedömning kan ha betydande ekonomiska konsekvenser, särskilt för staten. Statsrådet anser att medlemsstaterna fortsatt ska ha möjlighet att själv bestämma behovet av administrativa kostnader och deras storlek. Bestämmelsens praktiska inverkan är ännu oklar.

Påskyndande av projekt inom strategiska områden och sektorer

Statsrådet anser att det är vara motiverat att påskynda projekt inom strategiska områden och sektorer. Statsrådet vill understryka att hänsyn bör tas till att fördelarna med prioriteringen uppnås och att de ekologiska effekterna på det befintliga skyddsnätet och artskyddet beaktas när strategiska områden och sektorer fastställs. Statsrådet stöder att tillämpningsområdet kan begränsas i situationer som avses i bilagan.

Statsrådet påpekar att tyst godkännande förefaller problematiskt med tanke på grundlagen. Statsrådet anser att man i första hand bör försöka ta bort tyst godkännande från förslaget till förordning eller eftersträva en utformning där medlemsstaterna själva kan bestämma om dess införande. Statsrådet välkomnar att tyst godkännande inte föreslås gälla situationer enligt fågel- och habitatdirektiven.

Statsrådet anser att det mycket stora tillämpningsområde som avses i bilagan till förslaget och gäller påskyndandet av domstolsprocesser kan hämma uppfyllelsen av förordningens mål och ha betydande kostnadspåverkan. Statsrådet anser att påskyndat förfarande inte får äventyra domstolarnas oberoende.

Statsrådet framhåller befogenhetsfördelningen mellan medlemsstaterna och unionen i bostadspolitiska frågor, enligt vilken bostadspolitiken ingår i medlemsstaternas befogenheter. Förslaget till genomförandeakt är inte noga avgränsat i denna del och statsrådet anser att förslaget behöver bedömas närmare i den fortsatta beredningen.

Preklusion, projektförändringar, motiverad slutsats och kommissionens roll vid gränsöverskridande miljökonsekvenser

Av skäl som anförts ovan vid bedömning av förslagets grundlagsenlighet förordar statsrådet utformningen av artikel 6, enligt vilken tillämpningen av den är frivilligt för medlemsstaterna. Bestämmelsen bör vara noga avgränsad och förenlig med övrig EU-lagstiftning och internationella förpliktelser.

Statsrådet anser i princip att definitionen av miljöbedömningsbehovet i förändringsprojekt inte bör ändras jämfört med nuvarande, åtminstone inte för MKB-förfarandet.

Statsrådet anser att den behöriga myndighetens motiverade slutsats av projektets betydande miljöpåverkan inte bör försvagas i MKB-direktivet.

Statsrådet är skeptiskt till kommissionens förslag där den på begäran är facilitator i planer, program eller projekt med gränsöverskridande miljökonsekvenser som berör två eller flera

medlemsstater. Förslagets konsekvenser för befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna i förhållande till Esbokonventionen och SMB-protokollet är dessutom oklara.

10.2 Meddelandet

Statsrådet stöder kommissionens mål att förenkla regleringen och minska den administrativa bördan för att stärka konkurrenskraften samtidigt som man bibehåller de centrala miljö- och naturmålen. Statsrådet välkomnar kommissionens intentioner att förenkla gällande lagstiftning och anser att åtgärdsförslagen i meddelandet huvudsakligen går i rätt riktning. Statsrådet anser att arbetet med att förenkla miljölagstiftningen bör fortsätta. Det är även viktigt att energilagstiftningen granskas med tanke på förenkling.

Statsrådet välkomnar kommissionens beredskap att bistå medlemsstaterna i genomförandet av restaureringsförordningen, med beaktande av nationella utmaningar. De metoder som föreslås är välkomna för att underlätta genomförandet och hålla nere kostnaderna, och statsrådets ambition är att påverka genomförandet av restaureringsförordningen kostnadsnedsättande. Att i det fortsatta arbetet förenkla förordningen genom textuella ändringar skulle dock vara en mer fungerande lösning ur rättssäkerhetssynpunkt enligt statsrådet. Enligt statsrådet är det viktigt att kommissionen fortsätter granskningen av förenklingsåtgärderna i restaureringsförordningen i syfte att minska medlemsländernas genomförandekostnader.

Statsrådet anser att kommissionens initiativ till stresstester på habitat- och fågeldirektiven är bra. Dessutom vill statsrådet inte enbart betona ekologiska synvinklar utan även livsmedelstrygghet, social acceptans, försörjningsberedskap och konkurrenskraft. Enligt statsrådet är det bra att kommissionen granskar behovet av att ändra bilagorna till direktiven baserat på vetenskaplig och teknisk utveckling. Statsrådet anser att kommissionens beredskap att ta fram tolkningsanvisningar för att stödja genomförandet är viktig med tanke på ett effektivt genomförande av direktiven.

Med hänvisning till det framtida förenklingsarbete som kommissionen har nämnt i sitt meddelande understryker statsrådet att ändringar som är relevanta med tanke på rättssäkerheten bör göras i lagstiftningen, inte i tolkningsanvisningarna. När de bereds är det viktigt att ägna uppmärksamhet åt att förslagen stärker konkurrenskraften och att tillämpningen av lagstiftning är proportionell.